

Inge Renes CPL
Manager Legal bij HVG Law LLP

Mr. Tamara Vlamings
Advocaat bij HVG Law LLP

Als alles volgens plan verloopt, hebben we binnen een aantal jaren een nieuw pensioenstelsel. Een ambitieus plan, waarbij alle pensioenregelingen worden gewijzigd. Het is duidelijk dat de transitie een complexe overgang is: juist daarom is de rol van compliance zo belangrijk. In dit artikel lichten we nader toe waarom, wanneer, wat aandachtspunten zijn en welke acties pensioenuitvoerders nu al kunnen ondernemen.

Compliance: onmisbaar in de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel

COMPLIANCE DRAAGT BIJ AAN HET VERTROUWEN IN HET PENSIOENSTELSEL

Compliance maakt als één van de monitoring- en adviesfuncties, naast onder andere de risicomanager en de interne en/of externe auditfuncties, onderdeel uit van het risicomanagement van pensioenuitvoerders. Compliance ziet toe op het gedrag en de cultuur van een organisatie, zodat het vanzelfsprekend is dat er steeds integer en in overeenstemming met alle regels en maatschappelijke normen wordt gehandeld. Het gaat daarbij niet alleen om de geldende wet- en regelgeving en de interne procedures en afspraken, maar ook om het voeren van een beheerste en integere bedrijfsvoering (vastgelegd in art. 143 Pensioenwet voor pensioenfondsen en art. 3:17 Wet op het financieel toezicht voor verzekeraars en premiepensioeninstellingen). Ondanks de veelvoud aan ingrijpende wijzigingen die de komende jaren op pensioenuitvoerders afkomen, zal ook tijdens de transitie aan alle regels en normen voldaan moeten (blijven) worden.

Het aantoonbaar voldoen aan al deze regels en normen en daarbij juist ook integer handelen, zorgt er voor dat het vertrouwen in het Nederlandse pensioenstelsel groter wordt. Hoewel het Nederlandse pensioenstelsel al jaren als één van de beste pensioenstelsels van de wereld uit de bus komt (zie Mercer CFA Institute Global Pension Index 2021), is het maatschappelijk vertrouwen in het pensioenstelsel namelijk nog steeds laag. Compliance en integriteit zijn dus van essentieel belang om bij te dragen aan het vertrouwen in het pensioenstelsel, nu en straks. Com-

pliance draagt op die manier ook bij aan het behartigen van de belangen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden: de kerntaak van pensioenuitvoerders.

TIJDENS DE HELE TRANSITIE IS COMPLIANCE VAN BELANG

Voor, tijdens en na de transitie worden veel besluiten genomen. Pensioenuitvoerders zullen zich bij elke stap in het proces moeten afvragen welke risico's en gevolgen van de keuzes die zij maken, met zich meebrengen. Compliance fungeert hierbij als sparringpartner en bevraagt (gevraagd en ongevraagd) de pensioenuitvoerder op de gemaakte keuzes. Compliance beoordeelt ook of alle systemen en processen (blijvend) voldoen aan alle gewijzigde regels en doet waar nodig aanbevelingen tot verbetering. Daarbij wordt ook gewaarborgd dat op elk moment steeds sprake is van een beheerste en integere bedrijfsvoering.

AANDACHTSPUNTEN, RISICO'S EN (ON) MOGELIJKHEDEN

De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel brengt heel veel veranderingen met zich mee. Al deze wijzigingen hebben impact op de gehele keten van de pensioenuitvoering. Hierna benoemen we daarom diverse uiteenlopende aandachtspunten om in ieder geval rekening mee te houden en waar compliance in kan adviseren en ondersteunen. Uiteraard geldt dat iedere pensioenuitvoerder en haar belanghebbenden ook specifieke situaties kent, die andere aandachtspunten, risico's, (on)mogelijkheden, afwegingen en scenario's

met zich meebrengen. Hetgeen wij hieronder beschrijven, is dan ook niet limitatief.

IDENTIFICEER, BEHEERS EN MONITOR RISICO'S

De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel is enorm complex en impactvol. Bij een dergelijke overgang hoort allereerst een gedegen initiële risicoanalyse. Dit kan onder andere door het uitvoeren van een systematische (integriteits)risicoanalyse (art. 10 Besluit prudentiële regels Wft voor verzekeraars en premiepensioeninstellingen en art. 19 Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen). Deze analyse zal voorafgaande en gedurende de transitie ook opnieuw beoordeeld moeten worden. Komen er nieuwe risico's bij of zijn risico's niet langer van toepassing? Zijn risico's veranderd? Denk hierbij aan (integriteits)risico's die zich alleen voordoen tijdens de transitie naar het nieuwe stelsel, zoals informatiestromen tussen sociale partners en pensioenuitvoerders en de vertrouwelijkheid daarvan. Het kan nodig zijn om deze tijdelijke risico's te mitigeren met maatregelen die specifiek voor die fase gelden. Zijn daarnaast de getroffen beheersmaatregelen adequaat en effectief?

De (lagere) wet- en regelgeving zal steeds verder uitgekristalliseerd worden, waardoor de (on)mogelijkheden duidelijker in beeld komen. Dit betekent dat gaandeweg keuzes tot in detail gemaakt kunnen worden en de bijbehorende afwegingen en risico's beter in kaart gebracht kunnen worden.

WET- EN REGELGEVING

Er gelden voor, tijdens en na de transitie verschillende wettelijke kaders. Aan al deze wet- en regelgeving zal op verschillende tijdstippen voldaan moeten worden. Welke wetten en regels zijn op welk moment van toepassing? Het huidig wettelijke regime is van toepassing, maar afhankelijk van de gemaakte keuzes, kan het transitie-FTK ook tijdelijk gelden. Daarnaast is er straks een geheel nieuw wettelijk regime dat geïmplementeerd moet worden. Ook kan na de transitie het huidig wettelijke stelsel nog van toepassing blijven. Dit is het geval als er niet wordt ingevaren. De huidige wetten en regels blijven dan van toepassing op de reeds opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten. Op verschillende momenten zal er dus een enorme hoeveelheid en diversiteit aan wet- en regelgeving van toepassing zijn.

Bij invaren en (het ontbreken van) de toegekende compensatie geldt dat er ook een risico bestaat dat (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden mogelijk claims kunnen indienen tegen de pensioenuitvoerder. De wetgever geeft in de memorie van toelichting op de Wet toekomst pensioenen aan dat zij van mening is dat de juridische belemmeringen met het wetsvoorstel worden weggenomen, maar dit is geen zekerheid. Wanneer er op enig moment sprake is van gerechtelijke procedures, brengt dit naast financiële schade ook een reputatierisico voor de pensioenuitvoerder met zich mee. Het is dan ook van groot belang dat de evenwichtigheid van de besluitvorming goed wordt onderbouwd. Ook daar kan compliance een rol in spelen door specifiek op het onderdeel evenwichtigheid als sparringpartner voor het bestuur te fungeren. Samenwerking met riskmanagement is daarbij voor de hand liggend. Zie hiervoor verder in de paragraaf over evenwichtigheid.

Identificeer, beheers en monitor risico's

OPERATIONELE IMPLEMENTATIE

De transitie vergt omvangrijke aanpassingen in de pensioenadministratie, het vermogensbeheer en de ICT-systemen. De administratiesystemen moeten de nieuwe pensioenregelingen namelijk kunnen uitvoeren en de beleggingsportefeuilles zullen aangepast worden, bijvoorbeeld omdat de risicohouding is veranderd.

Hierbij zal in kaart gebracht moeten worden wat de kosten en de risico's zijn die verband houden met de uitvoering van de gewijzigde pensioenregeling. En welke beheersmaatregelen zijn getroffen.

Worden huidige systemen aangepast of worden nieuwe systemen geïmplementeerd? En hoe zijn deze beveiligd? Hoe staat het met de datakwaliteit voor, tijdens en na de wijziging van de pensioenregeling?

Daarnaast is een belangrijke vraag of er ook voldoende capaciteit bij deze organisaties aanwezig is. De huidige processen zullen naast de transitie namelijk ook gewoon doorlopen. En er zal bijvoorbeeld extra

nadruk komen te liggen op de communicatie richting de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

Is er ook voldoende kennis en kunde bij de professionals aanwezig, om op een juiste manier uitvoering te kunnen geven aan de pensioenregelingen?

EVENWICHTIGHEID

Een evenwichtige belangenafweging is voor pensioenfondsen in het huidige stelsel al een belangrijk aandachtspunt (art. 105 Pensioenwet en norm 1 van de Code Pensioenfondsen). Voor verzekeraars en premiepensioeninstellingen geldt nu ook al dat de producten die zij aanbieden op evenwichtige wijze rekening dienen te houden met de belangen van de klant, gewaarborgd door adequate procedures en maatregelen (art. 32 Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft). Tijdens de transitie wordt evenwichtigheid een nog groter aandachtspunt. De besluiten die genomen worden hebben namelijk een grote impact en verstrekkende gevolgen. Welke belangen worden allemaal geraakt? Hoe worden ze geraakt? Op basis waarvan wordt bepaald of er sprake is van evenwichtigheid? En hoe vindt vervolgens een evenwichtige afweging plaats? Het antwoord op deze vragen zal per situatie verschillend zijn. Al deze vragen onderstrepen hoe belangrijk het is dat er sprake is van zuivere, integere en evenwichtige besluitvorming. De resultaten van deze besluitvorming moeten vervolgens goed uitgelegd kunnen worden aan de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

DOCUMENTATIE & ROLVERDELING

Uit het voorgaande vloeit ook voort dat het vastleggen van besluiten en de onderliggende afwegingen belangrijk is. Dit kan dan effectief en praktisch worden vertaald naar beleid, uitvoering en het toezicht daarop. Voor verzekeraars en premiepensioeninstellingen is dit onder andere ook relevant in het kader van de productontwikkelingsprocessen (PARP) die zij doorlopen voor nieuwe of aangepaste producten. Een nieuw ontwikkeld of een aangepast pensioenproduct moet een dergelijk proces doorlopen, voordat dit verkocht mag worden. Voor pensioenfondsen is het hanteren van een vergelijkbaar proces ook belangrijk, omdat daarmee aangetoond kan worden dat de governance op een juiste manier is vormgegeven. En zodat altijd teruggevonden kan worden waarom bepaalde keuzes en afspraken zijn gemaakt. Diverse partijen zijn betrokken bij de transitie en zullen samenwerken

om de nieuwe pensioenregelingen vorm te geven. Dit is een complex stakeholderveld. Hierbij zal ook steeds gemonitord moeten worden dat de medezeggenschap op een juiste manier is vormgegeven. Kommen de besluiten op (de juiste) tafel? Neemt elke stakeholder (in voldoende mate) verantwoordelijkheid? Is er sprake van een zuivere rolverdeling?

BELANGENVERSTRENGELING

Om ervoor te zorgen dat er sprake is van een zuivere rolverdeling, is het belangrijk om aandacht te besteden aan (de schijn van) belangenverstreming. Dit is zeker geen nieuw aandachtspunt binnen de pensioensector (zie onder andere thema 3 van de Code Pensioenfondsen en de Regeling tegengaan van belangenverstreming en beheersing van integriteitsrisico's verzekeraars). De transitie kan echter wel invloed hebben op hoe rollen worden beoordeeld en mogelijk conflicterend kunnen worden. Het is belangrijk om stil te staan bij de vraag welke belangen er allemaal in het spel zijn. Welke partij vertegenwoordigt welk belang? Ontstaan er (nieuwe) conflicterende belangen? Brengt dit juridische, reputatie- of integriteitsrisico's met zich mee?

VOORKOM VERRASSINGEN

Om ervoor te zorgen dat de transitie straks soepel verloopt en pensioenuitvoerders niet op een (te) laat moment voor verrassingen komen te staan, benoemen we hierna een aantal acties. Ondanks dat er nog veel onduidelijk is, kunnen er op dit moment namelijk al veel voorbereidingen worden getroffen.

INVENTARISEER & MAAK EEN PLAN

Pensioenuitvoerders kunnen nu al starten met het opstellen van een initiële risicoanalyse en het maken van een voorlopige planning. Zo is het van groot belang dat pensioenuitvoerders al in het voortraject door werkgevers en werknemersvertegenwoordigers worden betrokken en proactief samenwerken om de nieuwe pensioenregeling vorm te geven. De verschillende uitbestedingspartners moeten op tijd worden aangehaakt. Maak hierbij duidelijke afspraken, zodat elke partij vooraf weet wat er van hen op welk moment wordt verwacht.

VERGROOT DE KENNIS

De kans bestaat dat niet alle benodigde kennis nu al in huis is. Welke kennis ontbreekt nog? Hoe wordt ervoor gezorgd dat deze kennis aan boord komt? Hier-

door worden risico's, maar ook kansen niet over het hoofd gezien. Op die manier kan worden geborgd dat naar voldoende alternatieve scenario's wordt gekeken. Welke alternatieven zijn er? En wat zijn daarvan de kosten? Kennis ziet daarnaast ook op de kenmerken en de behoeften van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Wat is hun risicobereidheid? En wat vinden zij belangrijk(er): solidariteit of flexibiliteit?

Een duidelijk en gestructureerd plan van aanpak is nodig

WEES KRITISCH & DAAG ELKAAR UIT

Het is niet alleen belangrijk om 'harde' maatregelen te treffen, zoals beheersmaatregelen in de vorm van procedures en processen. Het is ook van essentieel belang dat er een cultuur is, waarin alles besproken kan en mag worden en het juiste gedrag wordt vertoond. Komt alles voorbij op (de juiste) tafel? Durft men elkaar kritische vragen te stellen? Worden vol-

doende alternatieve scenario's onderzocht? Is er aandacht voor mogelijk blinde vlekken? Verken in deze fase alle mogelijkheden en voorkom dat er (te snel) een tunnelvisie ontstaat.

COMPLIANCE IS EEN ONMISBARE SCHAKEL

Het is duidelijk dat er de komende jaren veel op pensioenuitvoerders afkomt. De belangrijkste boodschap op dit moment? Wacht niet af, maar kom in actie. De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel heeft namelijk grote impact op alle facetten van pensioen. Met bijbehorende risico's en (on)mogelijkheden. De complexiteit en impact van de transitie vragen daarom om een duidelijk en gestructureerd plan van aanpak. Compliance is hierin een onmisbare schakel en kan tijdens alle fases adviseren, ondersteunen en monitoren. Daarbij fungeert compliance ook als sparringpartner en bevraagt de pensioenuitvoerder op de gemaakte keuzes en de evenwichtigheid. Waarbij gewaarborgd wordt dat alles op (de juiste) tafel komt te liggen en wordt besproken. Zo wordt de transitie straks *smooth sailing* en kunnen pensioenuitvoerders zich richten op hun belangrijkste taak: de behartiging van de belangen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

